

BORNEÓ

□ Szöveg és fotó: BUZÁS BALÁZS

Esőerdők őse

BORNEÓ NEVE HALLATÁN LEGTÖBB BÜNKNEK EGY ÁTHATOLHATATLAN DZSUNGELLEL BORÍTOTT TRÓPUSI SZIGET KÉPE RÉMLIK FEL. VALÓ IGAZ, ITT TALÁLHATÓ A VILÁG LEGÖREGEBB ESŐERDEJE, AMI ELSZEPARÁLÓDVA A DÉLKELET-ÁZSIAI SZÁRAZFÖLDTŐL, SAJÁTOS ÁLLAT- ÉS NÖVÉNYVILÁGNAK AD OTTHONT. DE VAJON MEDDIG?

A VILÁG FAKITERMELÉSÉNEK FELE UGYANIS INNEN SZÁRMAZIK, ÍGY A CSODASZÉP SZIGET EGYRE INKÁBB ELVESZÍTI TERMÉSZETES NÖVÉNYTÁKARÓJÁT. NEM KÉTSÉGES, HOGY BORNEÓT MOST KELL BEJÁRNI, AMÍG MÉG VAN MIÉRT.

A világ egyik leghosszabb lombkorona sétányát a Gunung Mulu Nemzeti Park őserdejében. Ide felmásztva megtudhatjuk, miben különbözik a lombkoronaszint és az aljnövényzet élővilága.

Fent: A Tisztavíz a barlangban hőmpölygő, kristálytisza folyóról kapta nevét. A szabadba ömlő folyó remek felüdülést nyújt a kirándulóknak.

FÖLDÜNK HARMADIK legnagyobb szigetén jelenleg három ország, Malajzia, Brunei és Indonézia osztozik, melyből a Nyugat-Malajziai részt, azaz Sarawak és Sabah tartományokat jártuk be.

Batang Ai és az ibanok

SARAWAK TÖRTÉNETE egybeforr Kuching városával, mely mai arcát a brit hódítóknak, elsősorban a „fehér rádzsaként” ismert James Brooke-nak köszönheti. A Sarawak folyó partjától a hasonló nevű, valóban figyelemre méltó múzeumig sétálva mindenhol az angol gyarmati építészet remekeivel, a városi parkban pedig egy hatalmas, árválkodó trópusi fával találkozhatunk.

MALAJZIA MUSZLIM ország, így a Sarawak Múzeum kiállítása ingyen látogatható. Borneóról első benyomásunkat nem Kuching utcáin, hanem a látványosan berendezett kiállításon kapjuk. Van itt kitömött orrszarvú és nagyorru majom, régi fegyverek, továbbá egy komplett „hosszúház”, az itteni törzsek hagyományos lakóháza. De a város a múzeumon, egy kis akváriumon és remek tengeri ételein kívül sok látnivalót nem tartogat. Irány a természet!

A VILÁG EGYIK leggyéribben lakott szigeten ehhez – a Maláj-félszigettel ellentétben – még nem kell messzire utaznunk. Elég, ha kiugrunk a Kuching mellett található

ananász és kaucsuk ültetvényeket, Serian város piacán beszerezzük az ibanoknak szánt ajándékokat, majd a Batang Ai víztározó betonfalánál motorcsónakokba szállunk, és a mesterségesen elárasztott erdő felett, a vízből kiálló óriási, de halott fák koronájának csonkjai között szalamozva az indonéz határvidék felé, az iban kultúra őshazájába indulunk.

A HATALMAS TÓBÓL egyre szűkülő folyó, a Delok lesz, mely lassításra kényszeríti csónakunkat. Törvényszerűen elered az eső,

hiába, az Egyenlítő mentén ez mindennapos. A kanyarban felgyülemlett uszadékfák és az alacsony vízszint miatt megrekedt csónakokat már bőrig ázva taszigáljuk, majd hamarosan megérkezünk Nanga Sumpa településre.

SARAWAK legnagyobb kalandtúra cége az itt élő iban törzs aktív közreműködésével vendégházat működtet és ökotúrákat szervez, megőrizve a fejedátszatot turizmusra cserélő törzs hagyományos életmódját. De ne várjunk ágyékkötőben rohangáló vadem-

Az őserdőn átvágva egy kis tisztásra érünk, ahol az ötös számú táborhely és remek kilátás fogad bennünket.

Semenggoh Vadvédelmi Központba, mely elsősorban félvadon élő orangutánjairól híres. A reggelihez lassan cammogó öreg hím met egy fiatal társa előzi be, és nemsokára olyan buzgón pucolja kókuszdióját, hogy annak tartalma a fejünkre ömlik. Ártatlan-nak tűnő erdei rokonainkat a kipusztulás fenyegeti, és rossz belegondolni, hogy külföldi utazók az 1800-as években tudományos kutatás céljából hány példányt küldtek a másvilágra.

UTUNK ELSŐ RÉSE az „orangok” és a híres utazók nyomdokain folytatódik. A Batang Ai terület felé buszozva lassan elhagyjuk az egész országra oly’ jellemző

Az Egyenlítő mentén fekvő Borneó erdei folyamain csónakázva bepillantást nyerhetünk az itt élő ibanok modern, de sok tekintetben még hagyományos életébe.

bereket! Ez már a XXI. század, a hosszúházat parabola antenna ékesíti, és a háziasszonyok életét aggregátorról üzemelő fagyasztó könnyíti, aminek köszönhetően a sör is jéghideg. Mosás a patakban, tetoválás a háton, gitár a kézben.

AZ ESTI MULATSÁGNÁL a helyi rizspálinka is előkerül, van, aki a hosszú hajú iban srácok szerelmes dalait hallgatja, mások a folyóban fürdenek, mi a patakban gázolva csodaszép levelibékákat keresünk fotózás céljából. Az igazi Borneót valahol itt, a még érintetlen határvidéken találjuk, de az erre felé még vadon is élő orangutánokkal már nincs szerencsénk. Fészkeket még csak csak látunk, de gazdájuk óvatos és messzire elkerüli az embereket.

FURCSA, de a tengertől messze élő ibanokat gyakran hívják tengeri dayakoknak, lévén a „dayak” szó több törzset ma-

gába foglaló gyűjtőnév. A korai gyarmatosítók vérszomjas fejdadász népként írták le őket, de a Batang Ai Nemzeti Park folyóján, a fejünk felett összeboruló fák lombja alatt csónakjainkat navigáló, nekünk halászó és bambuszcsőben kiváló rizses-ananászos csirkét készítő emberekből csak úgy árad a jóindulat. Úti célunk a kicsiny, de hűsítő Enseluai-vízesés, ahol a vízben üldögélve még elképzelhetetlennek tűnik, hogy pár nap múlva repülőre szállunk megkeresni Borneó másik látványosságát, a világ legnagyobb barlangjait.

Gunung Mulu Nemzeti Park

MIRI VÁROSÁBÓL egy rövid repülőútnyira található a Világörökség részét képező Gunung Mulu Nemzeti Park, mely az erdőirtásnak köszönhetően egyre zsugorodik, és egyszer talán örökre eltűnik. Már a park bejáratánál látszik, hogy a fakitermelésből származó pénz nem csak az elektronikai vi-

A Batang Ai Nemzeti Parkban a fő közlekedési eszköz ma is a csónak. A Delok folyón, az Enseluai-vízesés felé haladva ma is előkerül a dobóháló.

lágot, de a turizmust is fejleszti. A csak repülővel megközelíthető, világtól elzárt nemzeti park infrastruktúráját bármelyik ország megirigyelhetné: mindenhol tájékoztató feliratok, fapallókból épített ösvények, remek könyvek és túravezetők várják az ide látogató nagyszámú turistát.

A KIÉPÍTETT ösvényen bárki számára könnyen elérhető látványosságok közül kiemelkedő a Szarvas-barlang, a világ legnagyobb bejáratával büszkélkedő barlangja. Belépve rögtön megcsapja orrunkat a jellegzetes guanó szag, a felettünk tanyázó denevérek folyamatosan bombáznak ürülé-

kükkal, a talaj szinte forr, az ammónia orrfacsaró, de a látvány magáért beszél: a barlang szája 174 méter széles és 122 méter magas.

A SZILÁRD TALAJON foszforeszkáló százlábúak és barlangi tücskök élnek, de az igazi csoda naplemente előtt egy órával következik be, mikor a barlangban élő denevérek éjszakai vadászatra indulnak. Mintegy kétmillió denevér indul neki, hogy tekergőző, hosszú kígyóként vagy füstkarikaként repüljenek a rovarzsákmányban bővelkedő erdő felé. Hiába próbálják egyetlen, több száz méteres élőlénynek álcázni magukat, a barlang előtt

portyázó ragadozó madarakat nem csapják be, így azok minden nap elkapnak párat.

A SZOMSZÉDOS Lang-barlang álló és függő cseppköveiről nevezetes, a méretek és a formavilág még a cseppköveket jól ismerő magyarokat is meglepi. A hűvösből kiérve újabb „leg”, a világ leghosszabb lombkorona sétaösvénye vár minket. A vékony pallókon, mintegy 30 méter magasan egyensúlyozva az erdő középső sávjában élő állatok és növények életébe nyerünk bepillantást.

GUNUNG MULU a barlangok világa, így másnap a Sungai Melinau folyón felfelé in-

dulva Délkelet-Ázsia legkiterjedtebb föld alatti világába, a Tisztavíz-barlangrendszerbe csöppenünk. A barlangban zúgó hatalmas folyam a szomszédos Szél-barlanggal együtt 107 kilométeres járatot maga után hagyva itt jut felszínre. Folyásiránnyal szemben navigáljuk ingatag csónakjainkat, és már rutinosan ugrunk a hideg vízbe csónakot tolni. A Long Litutnak nevezett helytől már csuromvizesen, de gyalog folytatjuk utunkat, és pár óra erdei menetelés, függőhídon átkelés után érkezünk az elszigeteltsége ellenére egyszerűen, de remekül felszerelt 5-ös táborhelyhez, a Melinauszurdokhoz.

EZ LESZ HOLNAPI túránk „alaptábora”, ahonnan kemény menetelés vár ránk a Gunung Api meredek oldalán tenyésző orchideák és rovarrevő növények között. Célpontunk az 1 175 méter magasan található kilátópont. Közvetlenül előtte igazi akadálypálya, vaslétrák, kötélhágcsók és keskeny pallók erdeje után az elénk táruló látvány leírhatatlan.

A HEGY 1 750 MÉTER magas csúcsát borító párafelhőből 45 méter magas sziklatűk, a Pinnacles nevű lecsupaszított mészkőbor-

Az ibanok korábban fejvadászok voltak, ma már csak a hagyomány miatt tetoválják magukat.

Fent: Az ibanok mindennapi élete ma már nem a törzsi viszálykodás, hanem a földjükre érkező ökoturisták kiszolgálása, és a hagyományos erdei élettel és finomságokkal való megismertetése körül forog.

dák meredeznek a zöld háttér előtt. Farkaséhesen csúszkálunk lefelé, és még nem sejtjük, hogy a holnap hajnali séta a csónakokig nem lesz olyan sima, mint idefelé. Az éjszakai felhőszakadás több helyen elmosa az utat, és a farönkökből épített keskeny hidakat.

Kota Kinabalu

GUNUNG MULU kevésbé vad, de monumentális világából egyenesen Sabah tartomány északi városába, a modern Kota Kinabalu repülünk. Éles váltás, a csupán kulináris élvezeteket tartogató várost gyorsan magunk mögött tudva a sziget legmagasabb pontja, a 4 095 méter magas Kinabalu-hegy és az azt körülölelő, hasonló nevű nemzeti park felé vesszük az irányt.

AZ ÚT SZÉLI óriásposztterek szerint a Világörökség részét képező hegyen hamarosan megrendezik a Kinabalu Maratont (ponto-

BORNEÓ
A Föld egyik
utolsó dzsungle

2007. április 21 – május 5.
Járj végére a világnak!

Baraka Utazási Iroda
3525 Miskolc, Kazinczy u. 2.
Telefon: (46) 509-440 • Fax: (46) 509-441
E-mail: iroda@baraka.hu • www.baraka.hu

A „bűzvirág”, a *Rafflesia* példányaival ma már főleg csak mezőgazdasági területek ligeteiben, némi pénz ellenében találkozhatunk.

sabban Climbathont). A masszív tömböt elnézve nem irigyeljük a tájfutókat, akik folyamatosan rekordokat döntögetve, mintegy két és fél óra alatt szaladnak fel a csúcsra és vissza a kiindulóponthoz.

FUTÁS HELYETT a Hegyi Kert orchideáiban és a különleges kancsókákban gyönyörkö-

dünk, majd egy kis erdei sétára indulunk. A Kinabalu Nemzeti Park elsősorban sajátos hegyvidéki élővilágáról híres, de a hegy és környéke – amolyan szigetként – menedéket nyújt a környékről már kipusztult állatoknak is. A nagy magasság miatt itt már hűvösebb van, és a hegy csúcsát is gyakran borítják felhők.

A KINABALUTÓL a tengerpart felé vezető úti menti kaucsuk ültetvényeken gyakran kitábláznak egy furcsán, elegánsan csengő nevet: *Rafflesia*. A Sir Stamford Raffles-ről, Szingapúr alapítójáról elnevezett óriási bűzvirág a legnagyobb földünkön, mely csupán pár napig mutatkozik meg teljes pompájában, miközben rothadó hússá emlékeztető szaga messziről odacsalja a beporzásában segédkező döglégeket és a turistákat.

A túlélők apró szigete

A DÉL-KINAI-TENGER apró ékköve Pulau Tiga, ismertebb nevén a „Survival”, azaz túlélő-sziget. A mára unalmassá váló való-

Borneó esőerdei rejtik Földünk egyik utolsó őserdei faunáját. Sövényleguánnal könnyen, de ritkaságaival (orrszarvúk, orangutánok, párdúcok) csak alkalomadtán találkozhatunk.

Ha több napos őserdei túrára is vállalkozunk a Gunung Mulu Nemzeti Parkban, belsejében csodás képekre bukkanunk.

ságshow-k egyik legelső, életszerű sorozatát 2001-ben a szigeten forgatták, minek során a sűrű erdővel borított sziget két végébe egy-egy „törzset” telepítettek, akiknek nap mint nap a túlélésért és egymás ellen kellett küzdeniük. Némi útmutatással, de saját maguknak építettek házat, ennivalót fogtak és különböző feladatokat oldottak

meg, miközben a sziget közepén lévő luxusszálláson tanyázó 150 fős stáb tagjai nyílt tűzön rablöhúst sütöttek.

A FORGATÁS végeztével az immár népszerű szigetet ismét birtokba vették a turisták. Pulau Tiga szerencsére védett terület, de a számos túraútvonalat a szigorú szabályok

A Pinnacles eső által formázott, lecsupaszítottan égnek meredő, hatalmas mészkőbordái.

betartásával magunk is felderíthetjük. A túrák egyike a fiatal, vulkanikus tevékenység által született sziget közepén található iszapvulkán, mely meleg, fortyogó iszapot rejt. Ebben megmártózva, a lassan ránk száradó, kénes iszapot csak a tengerben moshatjuk le.

A KONYHÁBAN frissen fogott halakat filéznek, a tetőn makákók rohangálnak, az éjszakai búvárpipás úszkáláskor egy hatalmas korall alól méltatlankodó tekintetű, alvásból felkeltett tengeri teknős les ránk, és

Fent: A Gunung Mulu Nemzeti Park elsősorban kiterjedt barlangrendszeréről híres.

a vacsora maradványát a konyha mögött gyülekező varánuszok fogyasztják el. A közeli mangrove is életre kel, a parti főnyeny a kúszógégek helyét remeterákok veszik át.

A HÁROM SZIGETBŐL álló Pulau Tiga legkisebb tagja a Kígyó-sziget, mely az itt élő tengeri kraitokról kapta nevét, de a fekete-fehér csíkos mérgeskígyók megtekintése csak szakavatott túravezető jelenlétében veszélytelen. Lassan búcsúzunk a szigettől, mely Borneó kicsinyített másaként még őrzi valódi képét. De vajon meddig marad ez így?

(A szerző a Baraka Utazási Iroda túravezetője.)